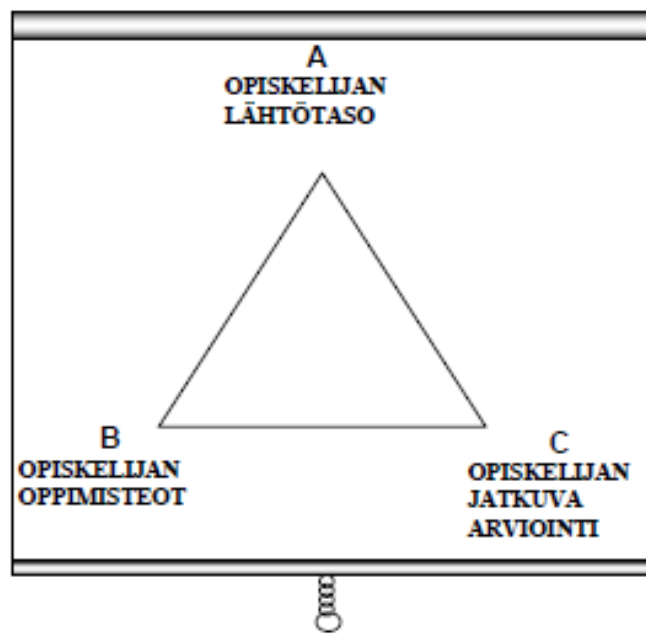

Opetuksen ABC

Opintojakson tavoitteenasettelu, ydinaines ja mitoitus luovat oppikurssin kartan, jolla taitava opettaja osaa edetä yhdessä opiskelijoiden kanssa pedagogista kolmiota kompassina käyttäen tilanteen mukaisesti ja suuntaa korjaten. Pedagoginen kolmio kiteyttää opetuksen kolme perussääntöä. Kun opetat, sinun tulee ottaa huomioon opiskelijoiden lähtötaso ja kytkeä opetus siihen. Seuraavaksi opiskelijat pitää saada työskentelemään ahkerasti ja käyttämään aikaansa opiskeluun. Lisäksi opiskelijoiden oppimisen edistymistä täytyy seurata toteutuksen aikana.

Kuva 3. Pedagoginen kolmio

(A) Jotta opetus voisi ihanteellisella tavalla tukea opiskelijan oppimista, opettajan täytyy ottaa huomioon opiskelijoiden lähtötaso.

Lähtötasosta voidaan puhua myös alkutietämyksenä. Siihen sisältyy lisäksi opiskelijan henkilökohtainen orientaatio, asenteet ja motivoituneisuus, koska ihminen on kokonaisuus myös tietämissään. Oli opetus suunniteltu millaiseksi tahansa, oppiminen käynnistyy ainoastaan opiskelijan alkutietämyksen pohjalta. Tätä seikkaa voi havainnollistaa metaforalla, jossa A on kuin koneen virtakytkin. Vasta kun virta on kytkettynä, opiskelijan oppimiskone käynnistyy ja työskentely mahdollistuu.

Jos opiskelijan lähtötaso opetettavassa asiassa on liian huono, oppimisen virta ei kulje, ja opiskelija ei ymmärrä opettajan opetusta. Jos opiskelija jo tietää opetettavat asiat, opetus on turhaa eikä vie opiskelijan osaamista eteenpäin. Jälkimmäinen tapaus on kuitenkin pienempi uhka. Liian vaativalta tasolta lähtevä opetus estää oppimista ja voi romahduttaa opiskelijan opiskelumotivaation.

Oppikurssin etukäteissuunnittelussa lähtötaso joudutaan oletamaan tietynlaiseksi. Tämä oletus täytyy kuitenkin voida jollakin tavoin testata opetuksen alussa. Opetukseen täytyy aina sisältyä opiskelijan todellisen lähtötason selvittäminen. Jos opiskelijat tai osa heistä kaipaa lähtötason paikkaamista, opettajan tehtävä on se järjestää. Jos todellista lähtötasoa ei voida selvittää, kurssin alussa kannattaa käyttää aikaa edeltävien asioiden kertaamiseen.

Jos opettaja ei ota opiskelijan lähtötasoa huomioon opetuksensa alussa, hänen opetuksellaan ei ole juurikaan onnistumisen edellytyksiä. Monessa tapauksessa alkutentti on hyvä keino aloittaa opetus. Alkutenttiä varten opiskelijaa pyydetään perehtymään esimerkiksi tiettyyn kirjallisuuteen tai edeltävien kurssien materiaaliin. Ensimmäinen opetuskerta tai osa siitä käytetään tentin pitoon, ja tentti palautetaan toisen kerran alussa palautekeskustelun kera.

(B) Ikuinen totuus on, että opiskelija oppii vain omien oppimistekojensa kautta, omassa toiminnassaan ja omassa ajassaan. Oppiminen on seurausta opiskelijan ponnistelusta eikä se, että opettaja on tehnyt jonkin opetusteon merkitse paljoakaan, ellei opetusteko saa opiskelijan ajatusta toimimaan ja inspiroi itsenäistä opiskelua liikkeelle.

Opiskelijan työskentelyn ensisijaisuus ohjaa opettajaa opettamaan siten, että opiskelija tekee tehokkaita oppimistekoja: pohtii, harjoittelee, tekee tehtäviä uterasti, piirtää kaavioita, kirjoittaa, lukee, keskustelee, kyselee, osallistuu, ohjaa tovereitaan, etsii tietoja, kokeilee, ihmettelee ja kokee elämyksiä.

Mikä opetusmenetelmä käytössäsi kulloinkin onkin, sovelta sitä aina niin, että opiskelijan tekeminen ja työskentely nousee etusijalle. Opettajan tehtävä on tukea opiskelijan oppimistyötä, ja joskus voi olla paikallaan käyttää jopa pientä positiivista pakkoa. Jos opiskelija ei toimi, ei tule myöskään oppimistulosta.

(C) Jatkuvan arvioinnin periaate opastaa opettajaa seuraamaan opiskelijan edistymistä opetuksen aikana mahdollisimman tiheällä kammalla ja antamaan riittävästi palautetta siitä. Ovatko opiskelijat aktiivisia? Tekevätkö he tehokkaita oppimistekoja? Tapahutuuko oppimista? Ketkä tarvitsevat erityisohjeita? Pitääkö kerrata? Ymmärrettiinkö tämän kerran oleellisin asia?

Jotta opettaja voisi mahdollisimman hyvin tukea opiskelijoiden oppimistekoja, hänen täytyy tietää missä vaiheessa opiskelijat kulloinkin ovat. Opettajan täytyy saada palautetta opiskelijan oppimisesta opetuksen aikana. Jos opiskelijat näyttävät edistyvän odotetulla tavalla, opetus ei kaipaa muutoksia. Jos oppiminen ei edisty, muutoksia täytyy tehdä. Myös opiskelija tarvitsee tietoa omasta oppimisestaan. Opiskelija tarvitsee palautetta voidakseen tarkistaa ymmärrystään ja korjatakseen omaa toimintaansa. Jotta

osaat suunnistaa eteenpäin, sinun täytyy tietää matkan eri vaiheissa täsmälleen missä kohden kartalla kulloinkin olet.

Vaikka kurssin tentti olisikin kertaluonteinen tapahtuma opetuksen ja opiskelun päätteeksi, opetuksen aikana täytyy olla molemminpuolista palautetta antavaa jatkuvaa arviointia, jotta oppimistavoitteita kohden osattaisiin kulkea.

Kirjoitus on muokattu julkaisusta Karjalainen, A. Opetusopas Oulun yliopiston opettajalle, 2009. Oulun yliopisto. Opetuksen kehittämissyksikkö.